

Preventie steeds belangrijk

Elk voorjaar weer is het schrikken voor een aantal telers van tulpen. Er is stengelaaltje gevonden. Sinds het wegvallen van het Productschap Tuinbouw is een schadevergoeding niet vanzelfsprekend, en is er minder geld voor onderzoek. Aan de teler om vooral preventieve maatregelen te nemen. In dit artikel is de laatste stand van zaken te lezen.

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas, BKD

VASTSTELLING

Als een teler een of meer planten aantreft die besmet zijn met stengelaaltje is hij verplicht dit te melden aan de BKD. Daarnaast keurt de BKD alle partijen tulp op dit organisme. De BKD stuurt het verdachte materiaal naar de NVWA in Wageningen voor nader onderzoek. Als daadwerkelijk stengelaa is vastgesteld, deelt de BKD dit aan de teler mee. De BKD legt ook partij- en teeltmaatregelen op. De oogst- en verwerkingsmaatregelen dient de teler onder toezicht van de BKD uit te voeren. De BKD voert deze taken uit in opdracht van de NVWA. De NVWA legt een besmetverklaring op het perceel waar stengelaaltje is gevonden. Dit betekent dat er voor een bepaalde periode geen waardplanten van stengelaaltje mogen worden geplant. De besmetverklaring is op te heffen door een chemische grondontsmetting, inundatie of door zes tot tien jaar geen waardplanten te telen. De NVWA bepaalt door een grondmonster of het perceel vrij is van stengelaaltje.

QUARANTAINORGANISME

Stengelaaltje is een quarantaineorganisme. Deze status krijgt een ziekteverwekker binnen de Europese Unie als na feitelijk onderzoek is bepaald dat een organisme schadelijk is voor een bepaald gewas en gereguleerd moet worden om verdere uitbreiding tegen te gaan. Die regulatie kan leiden tot uitroeiing of beheersing. Ook landen buiten de EU kunnen ziekteverwekkers een quarantainestatus geven. Voor de meeste exportlanden waar bloembollen naar toe gaan is het stengelaaltje ook een quarantaineorganisme en geldt, net als binnen de EU, een nultolerantie.

VERGOEDING

Vanaf dit jaar krijgen telers die in tulpen of narcissen stengelaaltje hebben geen vergoeding meer uit de vakheffing. De KAVB heeft voor tulpentelers die lid zijn van de vereniging een stengelaaltjeverzekering aangeboden in samenwerking met verzekeraar AgriVer. De totale premie die deelnemers betalen vormt de uit te keren schadevergoeding. Taxateurs van AgriVer bepalen de omvang van de schade. Uitgangspunt vormt een cultivaroverzicht met maximaal uit te keren bedragen per r.

Voor narcis biedt de KAVB leden de mogelijkheid om mee te doen aan een calamiteitenfonds. Als stengelaaltje in narcis is vastgesteld, bepaalt de Taxatiecommissie van de KAVB de totale omvang van de schade. Net als bij de verzekering geldt hier dat er nooit meer kan worden uitgekeerd dan het bedrag dat in het fonds is gestort.

GRONDONTSMETTING

Ondernemers mogen eenmaal per vijf jaar een chemische grondontsmetting toepassen. Als een perceel besmet is verklaard met stengelaaltje kan een teler die besmetting laten opheffen door een chemische grondontsmetting uit te voeren. Hiervoor kan hij een ontheffing aanvragen. Na grondontsmetting stelt de NVWA vast of de behandeling aaltjes voldoende heeft bestreden. De KAVB vraagt elk jaar een vrijstelling aan voor deze extra mogelijkheid. Deze vrijstelling is echter steeds minder vanzelfsprekend.

KOKEN NARCIS

Als een partij narcis licht besmet is, mag de teler de partij een warmwaterbehandeling geven. De opgelegde maatregel luidt: een week 30°C, 24 uur voorweken en vier uur koken bij 47°C. Dit laatste is exclusief de opwarmtijd. Dit advies is soms niet meer afdoende door gewenning van aaltjes en wordt mogelijk verhoogd naar vier uur 48°C.

Om de aaltjesdruk beheersbaar te houden, is het advies van PPO om een aantal jaren te volstaan met bijvoorbeeld drie uur 45°C en een jaar de maatregel zoals bij besmettingen uit te voeren. Op deze manier kan een teler bijvoorbeeld elke vier jaar een kwart van zijn kraam zwaarder koken.

KOKEN TULP

PPO heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om tulpenplantgoed te koken tegen stengelaaltje. Resultaat van dit onderzoek is dat plantgoed dat vier uur bij 48°C is gekookt geen overleving van stengelaaltje liet zien. Voorafgaand aan deze behandeling is het wel nodig om de bollen een week te bewaren bij 36°C en 24 uur voor te weken, door vier uur te dompelen en twintig uur nat te houden. Deze behandeling binnen drie weken na het rooien uitvoeren. In het onderzoek is geen abnormale verklustering vastgesteld. Op dit moment is deze maatregel nog niet overgenomen door de NVWA. De productgroep Tulp van de KAVB zal een verzoek hiertoe indienen bij de NVWA.

INUNDATIE

Als een perceel besmet is verklaard kan de teler in plaats van een chemische grondontsmetting ook kiezen voor inundatie. Deze methode is door de NVWA erkend. De inundatie moet dan wel minimaal twaalf weken duren en in de zomer plaatsvinden. Na de inundatie stelt de NVWA via bemonstering en monsteronderzoek vast of aaltjes voldoende zijn bestreden.

er bij stengelaaltje

STENGELAALTJELOKET

Om de kans op stengelaaltje te beperken is in ieder geval kennis over het perceel waarop bloembollen komen te staan essentieel. Wie bijvoorbeeld land gaat huren, en wil weten of dat land in het verleden besmet is geweest met stengelaaltje, kan daar informatie over inwinnen bij het Stengelaaltjeloket van de BKD. Dit is te vinden op de website www.bkd.eu, onder de knop Keuren en daarna Stengelaaltje. De huurder kan alleen met toestemming van de verhuurder deze gegevens opvragen. En de huurder moet duidelijk kunnen maken waarom hij deze informatie nodig heeft. Het betreft hier een landelijke service, die ook bestaat voor aankoop van plantgoed.

PREVENTIEF BEMONSTEREN

Sinds vorig jaar werkt het praktijknetwerk Stengelaaltje in het vizier aan het verkrijgen van meer inzicht in de stengelaaltjesituatie in percelen. Dit wordt gedaan door kort na het roeien of voorafgaand aan het planten monsters te laten nemen door BLGG AgroXpertus. In de teelt van plantuitjes is dit sinds vele jaren voorgeschreven, en die manier van werken heeft veel problemen met stengelaaltje voorkomen. Vroegtijdige informatie helpt om zo nodig het teeltplan voor grond en partijen nog aan te passen.

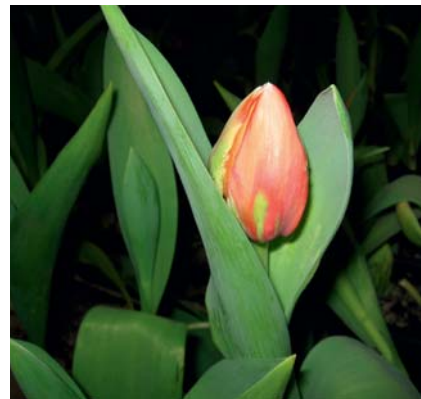
Nieuw inzicht levert dit praktijknetwerk ook op. Onverwachte besmettingen zijn zichtbaar geworden. In de dijk om het te inunderen perceel gaan de aaltjes niet dood. Als die grond na inundatie weer terugkomt op het land kan er dus toch een besmetting met stengelaaltje optreden, en dus moet die grond alsnog worden ontsmet. Ook zeefgrond bij de schudzeef bleek na bemonstering nog stengelaaltje te kunnen bevatten.

IN ONDERZOEK: CATT

Een nieuwe mogelijkheid om stengelaaltje tijdens de bewaring te bestrijden is een behandeling met CATT, ofwel Controlled Atmosphere Temperature Treatment. Door de luchtsamenstelling en de temperatuur in een afgesloten ruimte te beïnvloeden, is het mogelijk om bijvoorbeeld in aardbeienplanten aaltjes te bestrijden. Testen in 2013 met stengelaaltje waren zeer hoopvol. Om na te gaan of deze methode ook in bloembollen perspectief biedt, wordt door de KAVB een onderzoeksvoorstel ondersteund. Naast stengelaaltje zal hierbij ook naar trips bij hyacint worden gekeken.

GROTE VARIATIE

Stengelaaltje in tulp is niet altijd gemakkelijk te vinden. De aandoening kent een scala aan ziektebeelden, die variëren van slechts een klein, opgezwollen bultje of scheurtje tot sterk gedraaide planten. Bijgaand vier afbeeldingen die duidelijk maken hoe gevarieerd het ziektebeeld kan zijn.

EXPERTISE KAVB

Omdat na het wegvallen van het PT er toch veel behoefte in de sector blijft aan kennis over stengelaaltje heeft bij de KAVB beleidsmedewerker Daniëlle Kroes de taak gekregen om alle kennis en activiteiten over stengelaaltje te coördineren. Meer hierover is te vinden in BloembollenVisie 295 pagina 72.

Dit artikel kwam tot stand in samenwerking met Peter Knippels (BKD), Peter Vreeburg (PPO) en Daniëlle Kroes (KAVB).